

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 6. Ex quonam actu intelligendi, & volendi procedant filius, & Spiritus
sanctus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

assimilatur, sicut & in subsistentia: quæ tamen non sunt formalis terminus generationis ut sic, sed potius unio materiæ cum forma, quæ unio per generationem proximè fit, & per ipsam immediatè existit, genitum seu compositum substantiale. Et quamvis semper aliqua sit similitudo inter principium & terminum, saltem in ratione entis individui, cum proportionem productivi & producibilis: non tamen semper est perfecta vel uniuoca: alioqui nullæ essent causæ acquiuocæ. Quare non ex similitudine, sed ex ratione tendendi productionis, ratio formalis termini spectari debet.

SECTIO VI.

Ex quonam actu intelligendi, & volendi, procedam Filius, & Spiritus sanctus?

69. **R**atio dubitandi est, quia licet actus intelligendi & volendi ut in Deo realiter unus, tamen ratione multi sunt: alij essentialis, alij extra essentialiam quidam necessarii, alij contingentes. Difficultas ergo est an filius & Spiritus sanctus procedant per omnem actum diuinum intelligendi & volendi? an per aliquem tantum, & per quem?

Filius & Spiritus sanctus non procedunt ex cognitione vel amore contingenti.
70. Respondet & dico primò filium & Spiritum sanctum non procedere ex scientia vel amore contingenti & libero: cuiusmodi est scientia media contingentium futurorum conditionatè, & scientia absoluta futurorū absolutè: item quæ scientia & voluntas liberè non futurorū, ut scilicet: æquè enim contingens est quod liberè non sint futura, quam quod liberè sint futura: item etiam cognitio & voluntas creaturarum existentium, ut talium.

70. Probatur, quia id quod præsupponit ratione prius constitutionem personarum in esse personali, nequit fundare processionem illarum. Atqui tales sunt actus contingentes & liberi. Quæcunque enim pertinent ad personarum diuinarum constitutionem, sunt absolutè necessaria, & consequenter sunt priora contingentibus & liberis. Priora, inquam, saltem ex parte subiecti, per maiorem necessitatem vel præsuppositionem secundum subsistendi consequentiam. Nam omnia personalia necessariò essent, & Deus esset trinus & vnus, quamvis non essent huiusmodi actus contingentes, sicut absolutè potuerunt non esse. Item quamvis non fuissent huiusmodi cognitiones & volitiones diuinæ: tamen fuisset processio personarum tota quanta est, quippe quæ tota est absolutè necessaria, æquè ac substantia tota personarum productarum. Ergo non pendet neque oritur ab huiusmodi cognitionibus & volitionibus liberis, neque ab vilo contingenti, nequidem ut à principio partiali. Totum enim principium debet esse

proportionatum principiatio, ita ut non minus necessarium, quam principiatum; quia principiatum non potest esse magis necessarium, quam principium, cuius est, & sine quo non esset.

71. Respondet Cuninga, qui contrarium sentit disp. 9. de Trinitate dub. 7. membrum 4. num. 1. licet personæ procedentes nequeant esse magis necessaria, quam sua principia: tamen Deum non potuisse carere omni scientia & voluntate libera. Quia Deus v. g. non potuit carere scientia & volitione libera mundi futuri vel non futuri: sed necessariò habet alterutram. Ac proinde personæ non potuerunt non procedere ab alterutra. Et sic procedunt non minus necessariò ab illis, quam à scientia & à voluntate necessaria.

Sed contra: quia si personæ diuinæ procedunt à scientia & à volitione libera: non procedunt ab alterutra indeterminatè: sed determinatè ab illa quæ fuit ab æterno (altera enim quæ nunquam fuit, principium non fuit) At illa determinatè non est necessaria: ergo non est tam necessaria, quam processio & personæ procedens.

72. Respondet secundò, Verbum, & Spiritum sanctum, licet nequeant esse magis necessarij, quam aliqua eorum principia: sed tamen quàm alia libera à quibus procedunt, & à quibus potuerunt non procedere.

Sed contra: quia vel potuerunt Verbum & Spiritus sanctus procedere sine illis principijs liberis & contingentibus: vel non potuerunt. Si secundum: ergo sunt æquè necessaria. Si primum, hoc est, si sine illis principijs contingentibus potuit esse processio filij & Spiritus sancti: fuit de facto. Quia in essentia, & in personis diuinis quoad substantialem constitutionem consideratis, idem est esse, & posse esse. Item si absque illis principijs contingentibus potuerunt esse processionis diuinæ, ergo illa fuerunt superflua. Sed in diuinis processionibus nihil superfluum admitti debet: ergo &c.

73. Respondet tertio Verbum & amor productum, id est, Filium & Spiritum sanctum, non esse necessariò, prout sunt Verbum & amor creaturarum ut existentium determinatè, vel exituram: id est, quæ liberos & contingentes secundum quæ, seu aliquo modo: secundum quem modum procedunt à cognitione & à volitione libera creaturarum. Sicut enim si cognitio & amor formæ produceretur à Deo: produceretur necessariò, quæ necessarius circa se & circa possibile: liberè verò, quæ liber est circa futura vel existentia liberè: sic verbum & amor notionalis producit necessariò, quæ necessarius: & liberè, quæ liber.

Sed contra: primò, à Sanctis Patribus datur in Euzoianis hæc propositio: Pater voluntate accidenti, id est, contingenti & libera filium generat: ut videre est apud Augusti, lib. 15. de Trinit. cap. 20. damnatur.

Prima contra sententia refutatur.

72.

Responsum secundum.

73. Tertia responsio impugnatur.

Inquam, hæc propositio simpliciter, & in nullo sensu permittitur. Eundemque loquendi modum velut ab Arianis profectum impugnat S. Thom. quæst. 41. art. 2. c. affirmatque fuisse damnatum & anathematizatum in Concilio Sirmienfi, vt videre est apud S. Hilariam in lib. de Synodis, quem librum citat idem D. Thomas, tacito nomine Concilij Sirmienfis. Secundò productiones diuinæ filij, & Spiritus sancti, sunt productiones substantiales, quæ pro termino suo adæquato habent personam in suo esse substantiali & hypostatico constitutam: non autem liberam tendentiam ad obiecta contingentia, per volitionem aut scientiam contingenter de iisdem obiectis. Sicut generatio hominis, & aliarum substantiarum creaturarum productio, est actio substantialis, habens pro termino adæquato substantiam in suo esse essentiali, & hypostatico, seu completo, constitutam: non autem actus accidentales, vitales aut non vitales. Atqui persona diuina, vt in esse suo substantiali complete constituta, est vndequaque & omnino necessaria absolute, tam ex parte hypostasis & proprietatis, quam ex parte essentia. Ergo etiam productio & processio illius est vndequaque necessaria. Propter quod sancti Patres dicunt filium procedere à patre natura, non voluntate: id est, non liberè, sed naturaliter & necessario. Quod etiam specialiter affirmat S. Thomas loco supra citato.

74.
Alterum argumentum ad idem concludendum.

Denique si cognitio absoluta futurorum, & eorum volitio libera, essent principium, vel potius radix fecunditatis generatiuæ & spiratiuæ, sequeretur radicem fecunditatis generatiuæ non esse virtualiter & ratione priorem radice fecunditatis spiratiuæ. Consequens est falsum. Ergo & antecedens. Maior probatur, quia cognitio absoluta futurorum non est prior libera eorum volitione & decreto efficaci ea faciendi, aut permittendi vt vult. Deus enim non decreuit hoc aut illud facere, quia sciuit absolute se illud facturum: sed potius præsciuit ab æterno se facturum, quia decreuit facere. Minor autem probatur, quia sicut generatio filij est prior productione Spiritus sancti: ita fecunditas generatiua, & consequenter radix illius fecunditatis, debet esse prior fecunditate spiratiua, quæque radice: id est, fundari debet in aliquo, quod sit ratione prius. Ita vt principium generandi sit ratione prius complete potens ad generandum: quam principium spirandi, ad spirandum.

Scot.
Caiet.
Cunel.
Molin.
Suar.
Vasq.

Consentiunt in hac conclusione Scotus in 1. dist. 32. in fine. Et in 2. dist. 1. q. 1. art. 2. Caietan. q. 34. art. 3. circa medium. Cunel. & Molina ad 2. sem articulum, Suar. lib. 9. cap. 7. & lib. 11. cap. 2. & Vasq. disp. 143. in initio.

75.

Dico secundò filium procedere ex cognitione creaturarum vt possibilem, & ex notitia perfecta & intuitiua essentia diuinæ &

personarum, id est, ex toto actu essentiali intellectus adæquate sumptò: & Spiritum sanctum procedere similiter ex ipso actu essentiali diuinæ voluntatis, tam circa Deum, quam circa alia obiecta. Ita D. Thom. q. 34. art. 1. ad 3. Caietan. & plures alij interpretes ibidem, vel ad art. 3. Torres q. 27. art. 5. in fine disput. Ferrariens. 4. contra Gentes cap. 13. Suar. lib. 9. cap. 4. num. 4. & cap. 6. num. 4.

Probatur primò de possibili: quia nemo negat Verbum procedere ex notitia perfecta & adæquata essentia diuinæ. Et cesset si fecunditas vlli Dei notitia conuenit, debet maximè illi, versanti circa obiectum notitia. Atqui notitia perfecta & adæquata essentia diuinæ, est etiam notitia possibilem indiuisibiliter. Est enim impossibile cognosci perfectè & adæquate essentiam diuinam, absque eo quod cognoscat esse radix omnium possibilem. Et specialiter est impossibile cognoscere adæquate omnipotentiam diuinam Deo essentialem, nisi eodem actu indiuisibiliter cognoscat omnia possiblem. Correlatiua enim, quæ talia, sunt simul cognitione. Confirmatur ex D. Thom. q. 34. art. 1. ad 3. quæ vt minimum id docet verbis inferius referendis num. 78.

Secundò, de notitia perfecta & intuitiua personarum diuinarum probatur simili argumento. Quia scilicet notitia perfecta & adæquata essentia diuinæ, est etiam necessaria notitia personarum diuinarum. Nam communicabilitas ad intra, & radix logica personalitatum, ac proprietatum, est essentialis: & nequit cognosci vt talis, absque eo quod eodem actu indiuisibiliter attingantur personalitates & proprietates, adeoque personæ ipsæ. Attinguntur autem perfectè sicuti sunt à parte rei, ac pròinde notitiæ intuitiua, & non tantum abstractiua: tum quia existunt actu, & attinguntur secundum suam actualem existentiam: tum etiam quia notitia abstractiua dicit imperfectionem, vel ex parte obiecti, si obiectum abstrahit ab existentia, & potest esse purè possibile: vel ex parte cognoscentis, si non cognoscit vt existens, id quod actu existit. Tertium repugnat personis diuinis, quæ sunt eas absolute necessarium. Secundum autem repugnat perfectioni diuinæ intelligentiæ, quæ attingit vnumquodque sicuti est.

Tertio denique, filium procedere per cognitionem essentialem adæquate sumptam, & Spiritum sanctum per actum volendi essentialem adæquate sumptum, probatur, quia si cui actui intelligendi, & volendi, fecunditas tribui debet: perspicuum est quod maxime essentiali: qui & primus & nobilissimus est, & prior personalitatis diuinis. Essentia enim & essentialia omnia sunt priora personalibus, tum subsistendi consequentia, quia in quocunque est proprietas quæuis, est essentia, non vice versa: tum quia sunt fundamentum personalium: & genera

Filius procedit ex cognitione essentia diuinæ vt possibilem.

75.
Ex ex notitia diuinæ personarum diuinarum.

77.
Filius & Spiritus sanctus procedunt ex cognitione essentia diuinæ adæquate sumptam.

ta essentia cuiusque rei est primum ac veluti radix & fundamentum proprietatum, & aliorum omnium ipsi convenientium. Atqui actor, quo Deus perfecte & intuitiue cognoscit suam essentiam, & personas, quone perfecte & quidditatiue intelligit possibile, est Deo essentialis: quia est perfectio simplex, nulli alteri aequè bonè aut meliori repugnans, idemque dico de actu voluntatis circa essentiam, personas, & possibilita, quã talia. Ergo fecunditas generalis, & spirandi, illis actibus totis & adæquate sumptis tribuenda est. Nulla enim est ratio, cur aliqua pars actus essentialis excludatur à ratione fundandi processiones prædictas: & aliunde convenientius est dicere actum essentialem, totaliter & adæquate sumptum, esse rationem fundandi, & quasi radicem fecunditatum. Nec debet vlla cognitio diuina excludi, nisi repugnè specialiter fecunditatem in ea fundari. Id enim perfectius est. Et sic melius redditur ratio cur processio filij vnica sit, & Spiritus sancti vnica. Nempe quia qualibet exhaustiue adæquate totum actum essentialem intelligendi, & volendi. Sicut etiam sunt tantum duæ processiones, idè quia Deus ad intra fecundus est, non per potentiam executiuam, quæ ad extra operatur: sed per potentias vitales immutabiliter solum operantes, quæ in viuentibus spiritalibus duæ tantum sunt, intellectus nimirum & voluntas. Denique processiones perfectius concipiuntur, si per eas intelligamus communicari formaliter, ad intra omnem rationem vitæ essentialis, secundum eam rationem quã procedunt. Quod si Auctores loquentes de Spiritu sancto, tantum meminerunt amoris: ratio est quoniam actus voluntatis à potissimè & communiori, qui est amor, denominari solent. Item quia ipsummet odium aliquatenus, & virtualiter saltem, est amor contrarij eius quod odium habetur. Vnde facile intelligitur nomine amoris, amplissimè sumpti pro formali & virtuali. Confirmabitur amplius hæc conclusio respondendo argumentis contrariæ sententiæ, quæ proponemus sect. 8.

SECTIO VII.

Refutatur prima opinio contraria.

78. **C**ONTRA primam assertionem, qua diximus filium non procedere ex cognitione contingenti, neque Spiritum sanctum ex actu libero voluntatis sentiunt Valentia q. 8. de Trinit. p. 2. Cuniga disp. 9. dub. 7. & Ruis disp. 63. sect. 4. affirmantes Patrem producere Verbum secundum intelligentiam omnium contingentium. Similique modo philosophantur de processione Spiritus sancti. Probant primò auctoritate S. Augusti, lib. 15. de Trinit. cap. 13. & 14. vbi ait; *Verbum diuinum esse de omnibus que*

sunt in scientia Dei. Creatura autem contingentes, vt tales, sine dubio sunt in scientia Dei. Et, *Quicquid est, inquit, in scientia de qua natum est Verbum, in ipso est. Quod autem in ea non est: neque in ipso est.* Atqui scientia contingentium est in Verbo. Ergo Verbum natum est de scientia contingentium. Probant secundò auctoritate Sancti Anselmi in Monologio, vbi à capite 28. v. quæ ad 35. ostendit Deum vnico suo verbo omnia dicere, quod verbum ait esse perfectissimum & verissimum respectu omnium creaturarum. Et D. Thom. q. 34. art. 1. ad 3. *Pater, inquit, intelligendo se & filium & Spiritum sanctum, & omnia alia que eius scientia continentur, concipit Verbum, vt sic tota Trinitas Verbo dicatur, & eam omnis creatura.* Vbi notari Aduersarij primò particulam, *intelligendi*, non solum concomitanter, sed causaliter: id est, in intellectu vt principio gignendi, concipit & generat Verbum. Alioquin non magis conciperet intelligendo, quàm amando se & alia omnia: quoniam amor non minùs comitatur generationem, quàm intellectio. Notant secundò, particulas illas, *omnia alia & omnis creatura*, complecti non modò creaturas possibles, sed etiam existentes. Quod confirmant ex eodem D. Thoma q. 37. art. 2. ad 3. vbi sic habet: *si ut pater si ut se & omnem creaturam Verbo: ita diligit se & omnem creaturam Spiritu sancto.* Itaque essentia sanctorum Augustini, Anselmi, & Thomæ, Verbum exprimit contingentiã. Atque non exprimit nisi ea quæ sunt in scientia ex qua procedit: sicut verbum mentale creatum non plus representat in actu secundo, quàm species ex qua procedit in actu primo: nec verbum vocale, plus quàm cognitio ex qua oritur.

79. Soluuntur argumenta eorum qui volunt filium procedere ex notitia contingentium.

Ad primum Respondeo Verbum diuinum esse de omnibus quæ sunt in scientia Dei, etiam de contingentibus, quamuis non sit ortum ex illa scientia prout est de contingentibus. Ad secundum dico similiter nihil esse in Verbo, quod non sit in scientia de qua natum est. Nihil enim intelligit filius, quod pater non intelligat. Sed hinc non sequitur Verbum natum esse ex illa scientia, prout est scientia omnium quæ attingit, adeoque etiam contingentium.

Ad tertium Respondeo Deum vnico Verbo omnia dicere, etiam contingentiã, eo sensu (quod attingit ad contingentiã) quod creat omnia Verbo suo, & amat Spiritu sancto: id est, creat per potentiam Verbo suo communicatam, & amat per amorem communicatum Spiritu sancto: qui amor per liberam Dei, id est, totius Trinitatis, voluntatem extenditur ad contingentiã: sicut scientia essentialis, communicata filio per generationem, extenditur ad obiecta contingentiã, posita eorum veritate & cognoscibilitate.

Ad quartum Respondeo S. Thomam ibi loqui de scientia Dei circa seipsum, perfe-

Valent. Cuniga. Ruis.

August.